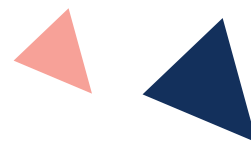

Fenomen★

Javno zagovaranje za sprečavanje nasilja nad ženama i devojkama

PRIRUČNIK KORAK-PO-KORAK

Zdravo i dobrodošli/e! u kratki priručnik o javnom zagovaranju koji smo za vas napravili u okviru projekta "Moć promene - moć prevencije". Projekat je sprovodilo Udruženje Fenomena uz podršku partnera i UNTF-a tokom tri godine (2019 - 2022). Možda si bio/la deo projekta? To znači da je vaša lokalna akcija predstavljena u trećem delu ovog priručnika. Ili si osoba koja želi da inicira promenu u sopstvenom okruženju ali bez dosadašnjeg iskustva... U svakom slučaju - na pravom si mestu!

Svet nikada nije video veće i brže promene od onih koje se sada dešavaju - na primer, međunarodne konvencije i zakoni sadrže sve više društveno važnih tema, žrtve nasilja su osnaženije da prijave zlostavljanje, u javnosti se nikada kao do sada nije govorilo o temama koje su ranije bile tabu kao što je seksualno uznemiravanje... Međutim, i dalje se suočavamo sa negativnim pojavama kao što su ekološke katastrofe, siromaštvo, neravnopravnost polova, nasilje nad ženama, femicid i mnoge druge nepravde. Iako većina njih nisu produkt našeg delovanja, niti su mladi odgovorni za njihovo nastajanje, negativne posledice i te kako imaju efekte na živote mladih. Vi imate potencijal da učinite svoje zajednice, gradove i države boljim i ravnopravnijim mestom za življenje. Da biste to učinili, morate imati pristup svojim pravima. To uključuje pravo da učestvujete u donošenju odluka koje utiču na vaše živote.

Rodno zasnovanim nasiljem najviše su pogođene devojčice i devojke koje će u ovom priručniku naći ideje i alate kako da se bore za prava koja su im ugrožena i da na taj način ostvare svoje pravo na participaciju. Međutim, priručnik je jednako namenjen dečacima i mladima, jer mladi svih rodni identiteta mogu biti moćni zagovornici/e za prava devojaka i mladih žena, kao i za ravnopravnost polova. Naime, u ovom priručniku ćete naći teorijske osnove i praktične primere za mnoge oblasti javnog zagovaranja, od globalnih problema do rešavanja lokalnih poteškoća u vašoj zajednici. ¹

„Budi promena koju želiš da vidiš u svetu.”

Mahatma Gandhi

¹ U izradi ovog priručnika korišćeni su materijali i primeri iz sledećih priručnika:

[Girls Advocacy Alliance, Youth advocacy toolkit - Girls' and Young Women's Rights, 2014.](#)

Dostupno preko: <https://www.defenceforchildren.nl/media/2530/gaa-toolkit.pdf>

[IPPF, Young people as advocates, 2011.](#)

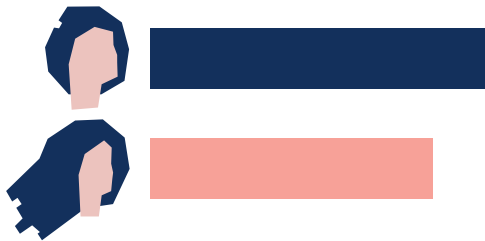
Dostupno preko: https://www.ippf.org/sites/default/files/web_young_people_as_advocates.pdf

[MasterClass, 2021 "Malala Teaches Creating Change", Dostupno preko: https://www.masterclass.com/classes/malala-yousafzai-teaches-creating-change](#)

[UNICEF, Youth Advocacy Guide, 2019.](#)

Dostupno preko: <https://www.voicesofyouth.org/media/10211/download>

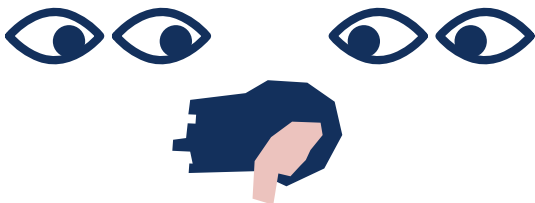
Osnovni podaci o neravnopravnosti polova i rodno zasnovanom nasilju u Srbiji

Prosečno žene imaju 16% manju platu od muškaraca, iako ih više diplomira na univerzitetima

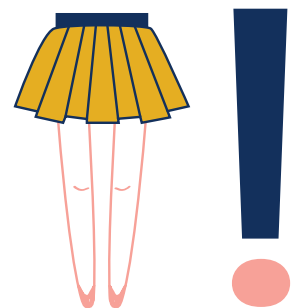

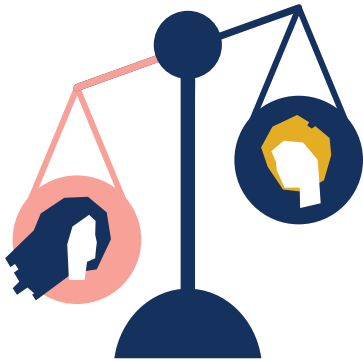
2/3 devojaka pretrpelo je neki vid rodno zasnovanog nasilja

u 34% slučajeva u osnovnoj školi devojčicama su dečaci ugrožavali privatnost (virenje u toalet ili svlačionicu)

69% devojčica i 64% dečaka okrivljuju žrtvu za napad: „devojka koja oblači prekratke suknje i tesne majice sama je kriva ako je napadnu”

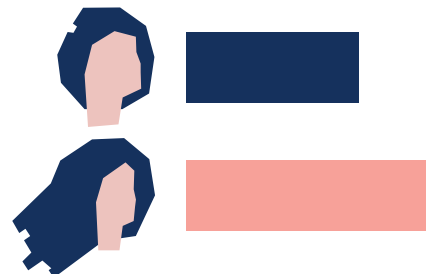

45% devojaka osetilo se više puta neravnopravno u porodici u odnosu na 14% mladića

svaki 4. mladić i svaka 10. devojka izjasnili su se da jedan šamar nije nasilje.

četrvtina žena barem jednom je doživela rodno zasnovano nasilje (25%), dok je isto doživelo 18,1% muškaraca.

40% mladih je jednom ili više puta u životu imalo potrebu za psihološkom podrškom zbog pretrpljenog nasilja

80% mladih kaže da nikada nisu učestvovali ni u kakvoj aktivnosti prevencije rodno zasnovanog nasilja

Šta je javno zagovaranje:

Kako da promenite nefer, nepravedne ili neravnopravne pojave u vašem, kao i životima svih mladih? Kako možete biti deo akcije koristeći zajedničku moć da bi mladi živeli u boljem svetu? Jedan od načina je javno zagovaranje.

Zagovaranje znači učiniti neku konkretnu aktivnost da podržite, preporučite ili sprovedete akcije koje su povezane sa idejom ili stvarima do kojih vam je stalo.

Zagovaranje je opisano i kao „govoriti istinu moćnima“, jer je fokusirano na uticanje i izazivanje ljudi na vlasti da promene svoja uverenja i postupke, kroz spovođenje strategije bazirane na činjenicama i stvarnim životnim iskustvima onih koji zahtevaju promenu.

Zvuči vam komplikovano?

Ustvari, dobro zagovaranje je stalna komunikacija sa ljudima koji su pogođeni problemom, kao i onima koji znaju o tom problemu mnogo i imaju moć da ga promene ili reše.

Često povezujemo javno zagovaranje sa velikim promenama, zvučnim akcijama koje podrazumevaju učešće i pokretanje velikog broja mladih, kao što su npr. protesti za bolja prava studenata i studentkinja. Istina je na pola puta, jer se i manje akcije i promene mogu računati kao zagovaranje. Na primer: nemojte dozvoliti da maltretiraju vašu drugaricu, pozovite druge da je podrže: i to je zagovaranje.

Neke akcije mladi mogu izvesti uz pomoć odraslih ili samostalno, idealno na osnovu istraživanja koja obezbeđuju vredne informacije za pokretanje akcije ili menjanje uslova u kojima mladi žive. To može biti i širenje ideje: pisanje o svojim iskustvima, blogovi, ali i menjanje politika, pravila, zakona, organizovanje demonstracija ili mitinga koji podržavaju neki važan cilj.

TIPOVI ZAGOVARANJA

- Davanje glasa ljudima koji su pogođeni problemom.

Ponekad je potrebno zastupati neku grupu koja nema moć da govori za sebe. Zagovaranje je često usmereno na to da se ti glasovi čuju kada želimo da ideje ili prakse utiču na promenu najranjivijih osoba u društvu.

Prikupljanje činjenica i građenje dokaza o tome šta treba da se promeni i koji su mogući putevi za promenu. Uticanje na ljude koji imaju moć, da promene način na koji razmišljaju i delaju.

Na taj način, zagovaranjem se mogu napraviti tri vrste promena:

- 1) Promena percepcije: Ukazivanje na nove načine **sagledavanja** problema tako da promena može da se desi;
- 2) Promena prakse: Nudimo nove načine da se neke stvari **rade, tako da dovedu do promene**;
- 3) Promena politika: Utičući na vlade i lidere, **razvijati politike** potrebne za donošenje odluka o promeni.

Vaše zagovaranje može doneti promenu u politikama, programima, aktivnostima, ponašanju, institucijama ili ulaganjima sredstava. Svi ljudi, uključujući decu i mlade, imaju pravo glasa u odlukama koje ih se tiču. Kada se zalažemo za neki problem, mi pozivamo odgovorne kako bismo osigurali da su naša prava zaštićena i ostvarena.

Još neki pojmovi:

Participacija (učesće) mladih: Prema Konvenciji o pravima deteta, deca i mladi treba da budu uključeni u sve odluke koje se njih tiču (u skladu sa svojim uzrastom i zrelošću.) To mogu biti sve oblasti života mladih. Aktivna **participacija mladih** znači da ste angažovani, ili ste spremni da se angažujete. Postoje različiti stepeni angažovanja/participacije mladih: u nekim akcijama vam je potrebna veća podrška odraslih (i to je u redu), a neke sa lakoćom možete da sprovedete samostalno sa drugim mladima. Postoje i vrste participacije gde vam se čini da ste uključeni, ali u suštini niste, već vas odrasli zloupotrebljavaju i manipulišu vašim prisustvom. Važno je da razlikujete „dobre“ od „loših“ oblika participacije i preuzmete aktivnu ulogu.

Javne politike: Politika je skup principa, ideja ili planova koji usmeravaju odluke za postizanje određenog ishoda. Politike su važne jer oblikuju način na koji radimo stvari, one određuju kako se ponašamo i kako doživljavamo svoj svakodnevni život. Iako je politika deo života mladih, ovde ne mislimo na dnevno-politička zbivanja, već principe donošenja odluka.

Postoje različite politike: globalna politika (dogovori između zemalja), nacionalna politika, obrazovna politika... Ako možete da promenite osnovne principe za donošenje odluka, imate veće šanse da postignete svoj cilj. Zbog toga je zastupanje uvek u kontaktu sa politikom.

Ne povezujete se još uvek sa ovim?

Vratimo se mladima: razmislite koji su vaši postupci, zašto nešto radite, šta vam je važno i šta želite da promenite. Promena koju želimo često nije trenutna, ne dešava se odmah i lako, jer neki ciljevi su dugoročni i zahtevaju planiranje i kontinuiranu akciju. **Zagovaranje je stalan proces učenja, razumevanja i preispitivanja.**

Zašto je zagovaranje važno?

Zato što rešava korene problema, dovodi do dugoročne koristi za mlade i njihove zajednice.

Ponekad razmišljanje o svim promenama koje želite da se dogode može izgledati kao velik zalogaj, nedostižno – posebno za mlade. To je kao kada dođeš kući i zatekneš poplavu, jer je slavina propuštala. Tvoja prva reakcija bi mogla biti da zgrabiš krpu i počneš da čistiš vodu što brže možeš. Problem je: ko-

liko god brzo brišeš, voda iz pokvarene slavine će nastaviti da curi. Ono što treba da uradiš je da pronađeš način da popraviš slavinu. Kada voda jednom prestane da curi, biće lakše obrisati kuću. I problem je rešen!²
U osnovi, zagovaranje je pozivanje na promenu i usmeravanje donosilaca odluka prema rešenjima.

FAZE ZAGOVARANJA

1. KORAK - PRONALAZENJE INFORMACIJA I ISTRAŽIVANJE:

Da bismo došli do svog cilja, potrebna je dobra priprema.
Za početak moramo jasno definisati: Kakvu promenu želimo?

TEMA:

a) Odabir teme: Postoje mnogi izazovi i potrebe za promenom. Zagovaranje mladih može da obuhvata lokalni nivo, nivo zajednice, okruga, države ili internacionalne ciljeve. Ni jedan nije važniji od drugog, ali svaki zahteva drugačije pristupe. Najvažnije je da pronađete oblast zagovaranja koja vama posebno znači, za koju ste spremni da uložite vreme i energiju. Kada je prisutna strast u ideji koju zastupate, motivisani ste i inspirisani za postizanje cilja.

Primeri tema javnog zagovaranja:

- Smanjenje rodno zasnovanog nasilja u školama.
- Povećanje besplatne psihološke podrške za đake srednjih škola.
- Kreiranje stručnog uputstva o bezbednoj realizaciji časova fizičkog i zdravstvenog vaspitanja.
- Podizanje informisanosti mladih o seksualnom nasilju.

b) Duboko razumevanje teme

Mala je verovatnoća da se izabran problem pojavio niotkuda. Istražite:

- Pozadinu problema i istorijski kontekst: odgovori na pitanja kada je problem počeo, ko je sve bio uključen i kako je u prošlosti rešavan, ko je pogođen problemom.
- Socijalni kontekst: možete da istražite razmišljanja i stavove ljudi koje pogađa ovaj problem. Budite spremni da se suočite sa različitim emocijama i stavovima: neki su energično ZA cilj, a neki možda PROTIV.

Proučite: šta se dešava u zajednici, ko čini zajednicu, kako se ljudi povezuju, da li ima tenzija, igraju li kulturološke, nacionalne, verske razlike ulogu u međusobnim odnosima i postizanju cilja zagovaranja.

- Politički kontekst: Zapitajte se ko donosi odluke, ko kreira pravila, ko ima najveću moć, kako se građani obraćaju moćnima i da li se glasovi najugroženijih čuju.

Postoje dva načina prikupljanja podataka: od kuće i na terenu.

Prikupljajte informacije sa interneta, iz literature, medija – svih dostupnih objavljenih informacija. Drugi način je ličnim angažovanjem, razgovorima sa različitim sagovornicima: političarima, ekspertima, privatnim i civilnim sektorom, vršnjacima, nastavnicima, roditeljima...

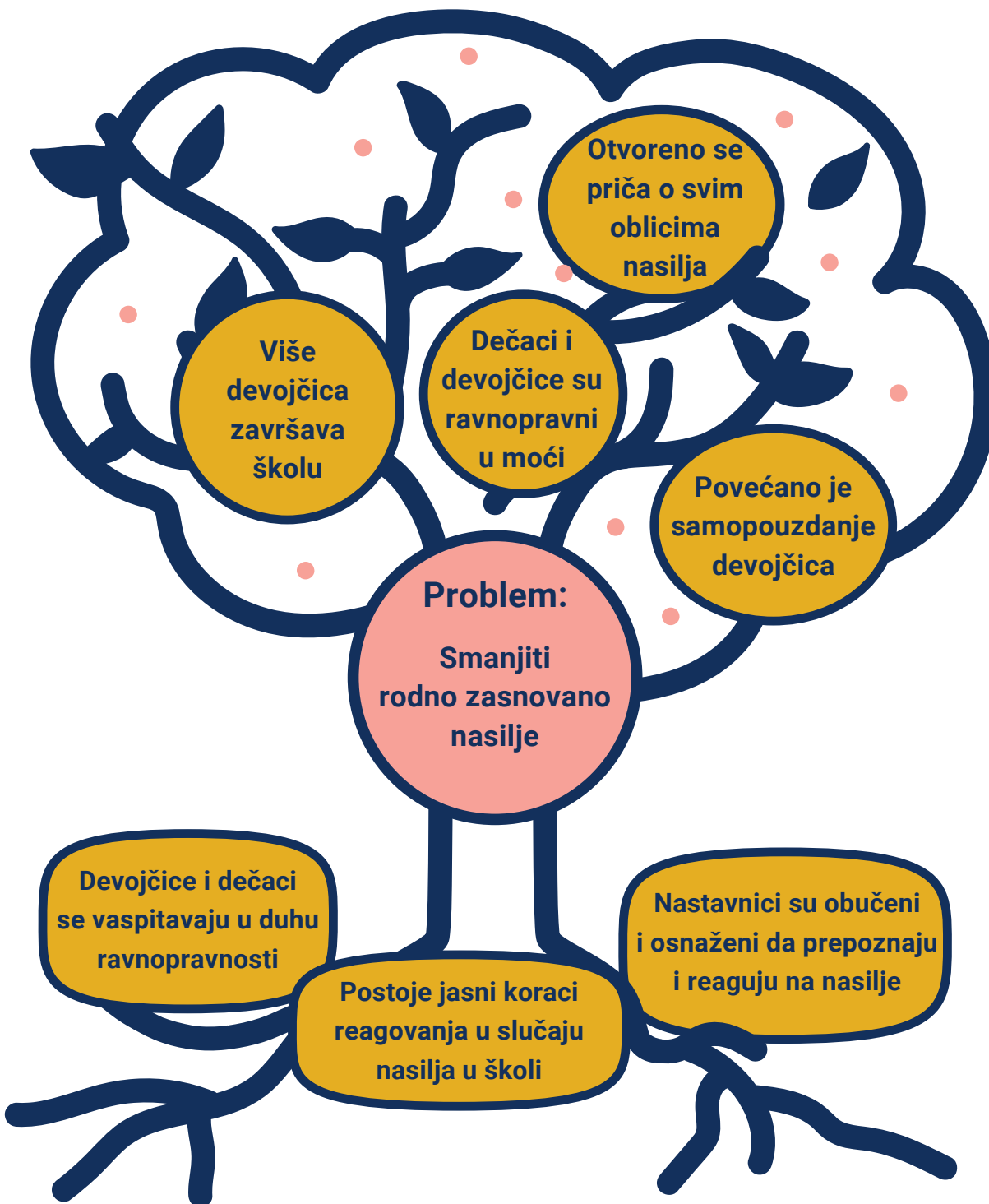
c) Drvo problema

Promišljanje na ovaj način vam pomaže u razbijanju problema na sitnije delove kako biste otkrili uzroke i posledice, i tako lakše došli do rešenja i cilja zagovaravanja.

Korenje stabla, u donjem delu crteža, predstavlja uzroke glavnog problema. Stablo u središtu predstavlja glavni problem, a grane pružaju prikaz uticaja glavnog problema.

Da biste problem pretvorili u stablo rešenja, jednostavno pretvorite uzroke u pozitivne izjave koje obično uključuju reči poput: poboljšati, povećati ili smanjiti.

Životne priče:

Realne priče i događaji mogu da motivišu i dodirnu osećanja ljudi: one mogu biti, i često jesu, veliki pokretači na akcije. Pogledajte kakav je život i borbu imala mlada Malala Jusufzai iz Pakistana, borkinja za prava devojčica i najmlađa dobitnica Nobelove nagrade za mir!

Za više informacija pogledaj:

The story of Malala Yousafzai / <https://malala.org/malalas-story>

Uvek upoređujte podatke i informacije do kojih dođete sa pričama ljudi: ponekad je teško razlikovati činjenicu od mišljenja. Važno je razlikovati ono što se događa od onoga što ljudi misle da se događa.

2. KORAK - CILJ ZAGOVARANJA

Kada određujete *cilj*, dobro je da razmišljate o sadašnjosti (šta je to što vam smeta, šta ne funkcioniše, kako bi trebalo, šta želite da promenite), ali i budućnosti: kako će se promene danas odraziti na buduće generacije. Npr. ukoliko se ne uspostave dobri zakoni koji štite devojke i žene i sve žrtve od silovanja, šta će se desiti sa sledećim generacijama, kakvu budućnost im ostavljamo?

Opšti cilj pomaže da se razjasni šta akcijom zagovaranja pokušavate postići.

Vodite računa da forumulišete **SMART cilj**:

S – SPECIFIC

M – MEASURABLE

A – ACHIEVABLE

R – RESULTS-ORIENTED

T – TIME BOUND

Cilj treba da je:

1. SPECIFIČAN, odnosno konkretan i jasan.

Šta tačno želimo da ostvarimo? Zašto je ovaj cilj važan? Ko je sve uključen u ostvarenje ovog cilja? Šta nam je potrebno da bismo realizovali ovaj cilj?

2. MERLJIV, odnosno da postoje kriterijumi za merenje napretka.

Da li možemo da izmerimo naš uticaj? Kako da pratimo napredak?

3. OSTVARLJIV

Da li je naš cilj realan i ostvarljiv? Da li je u skladu sa raspoloživim resursima?

4. RELEVANTAN, odnosno da vam je zaista važan.

Zašto je ovaj cilj važan? Da li će stvarno imati uticaj na promenu? Šta će nam ostvarenje ovog cilja doneti?

5. VREMENSKI ODREĐEN, odnosno da postoji rok do kada želimo da ga ostvarimo.

Koji su rokovi? Kada će se promena desiti?

3. KORAK – RAZVIJANJE PLANA ZAGOVARANJA

U svakom procesu javnog zagovaranja prepoznavamo tri kategorije aktera:

Korisnici – društvene grupe čija su prava ugrožena, zanemarena ili ih teško ostvaruju;

Zastupnici/zagovarači: grupe ili pojedinci kojima se korisnici obraćaju kako bi ostvarili neko pravo koje im je onemogućeno ili teško dostupno;

Donosioci odluka (stakeholderi) su grupe ili pojedinci koje imaju moć da odlučuju. Oni predstavljaju ciljnu grupu na koju se vrši uticaj.

Između njih imamo i **uticajne grupe i pojedince**, influensere u najširem smislu, one koji nisu donosioci odluka, ali imaju uticaj na njih ili na javnost. Oni su vaši saveznici u zagovaranju.

Zaključak: važna stvar u planiranju je da odlučite ko može da napravi promenu – to je vaša ciljna grupa (target grupa). Onda razmišljajte ko ima uticaj na ciljne grupe: to su influenseri.

4. KORAK - POVEZIVANJE I IZVOĐENJE ZAGOVARAČKOG PLANA

Upoznajte se sa mladim zagovornicima/zagovornicama i podelite svoje priče, strahove, nade i ideje.

Odredite šta VI želite da dobijete od ove akcije – i razgovarajte sa drugima šta oni žele postići.

Niko nije postigao velike promene potpuno samostalno. Možete da sačinite tim mladih gde će svako naći svoje mesto i pokazati svoje super zagovaračke moći. U javnom zagovaranju svako može da pronađe ulogu za sebe: zato je timski rad toliko važan.

Realizujte svoj zagovarački plan! Organizujte susrete sa važnim donosiocima odluka, liderima, medijima i ljudima iz lokalne zajednice da biste promenili verovanja, delovanja i politike.

Iskorisite svoj glas mladih da podignete svest ljudi o problemima koji vas pogađaju, ali i o rešenjima koja su moguća.

5. KORAK - RIZICI, PRAĆENJE I EVALUACIJA

RIZICI: Zagovarati znači rizikovati. Odvojite vreme za razmišljanje o mogućim rizicima i kako ih izbeći/ublažiti.

To će vas spasiti kasnije glavobolje!

* Postoje dve vrste rizika – rizici za vašu sigurnost i dobrobit, kao i rizici od neuspeha vaše strategije zagovaranja.

Čestitamo!

Gotovo potpuno ste spremni da menjate svet!

Samo još nekoliko koraka.

PRAĆENJE/MONITORING:

Praćenje napretka pomaže da dokažete učinak strategije, da li sve ide po planu. Takođe, monitoring pomaže da se poboljšavate u zagovaranju: na taj način učite šta ste dobro radili, a šta ne.

Međutim, praćenje napetka zagovaranja je drugačije od praćenja drugih projekata i ideja. Zagovaranje je često teško, nepredvidivo i zahteva fleksibilnost, a ponekad i promene u vašoj kampanji. Ključ je u iskrenom pogledu na svaku fazu i postupak.

Pravićete greške, ali ako ih osvestite i analizirate, iz njih ćete učiti i brzo postati bolji zagovornici/ce.

EVALUACIJA

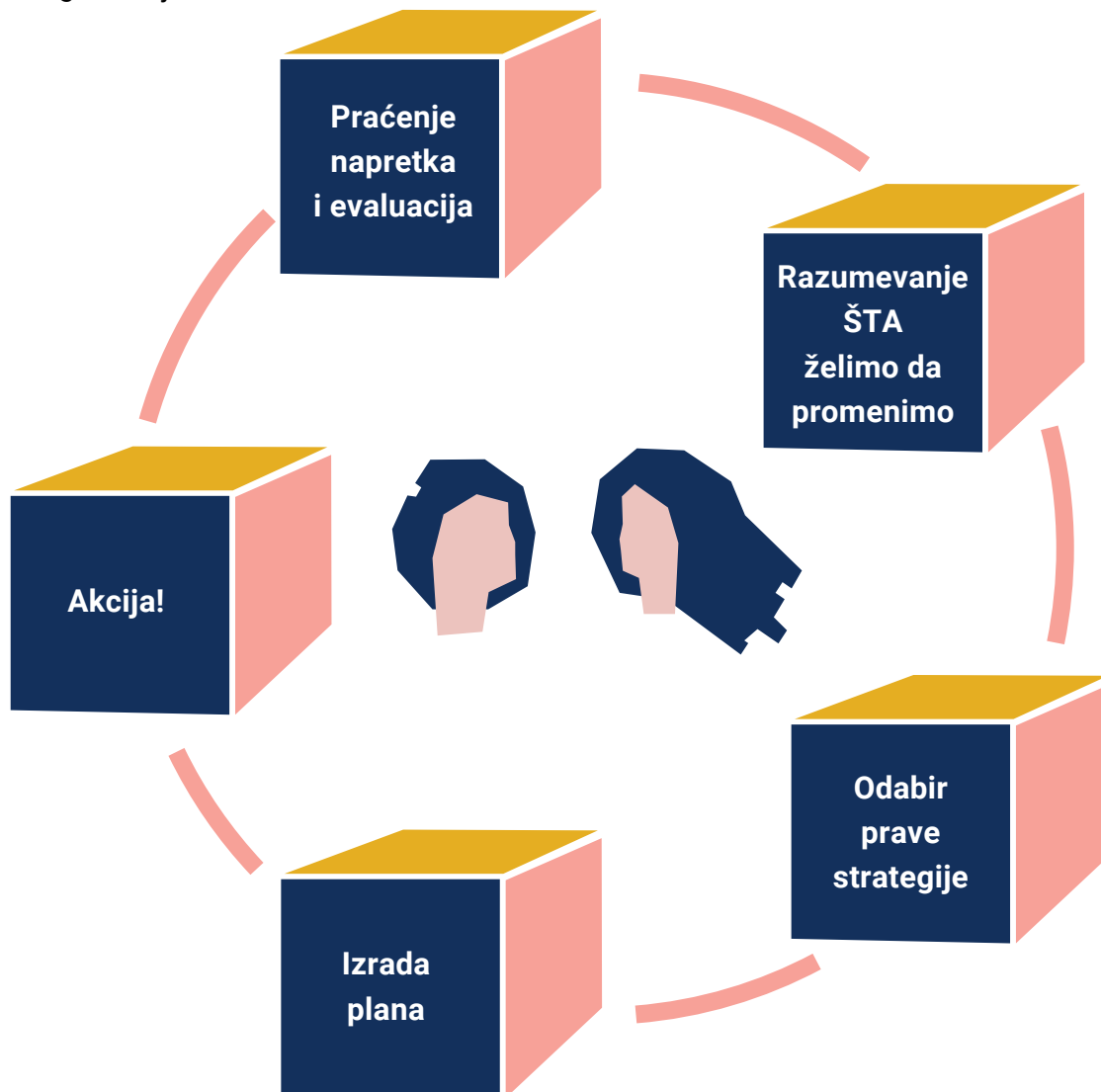
Evaluacija je važan deo zagovaranja kojom dobijate širu sliku svega što ste radili. Na taj način procenjujete da li ste postavljene ciljeve akcije postigli ili ne.

Neka od pitanja koja možete analizirati:

1. Šta smo naučili i šta nas je inspirisalo?
2. Koji su bili izazovi i kako da se poboljšamo?
3. Kome bi bilo značajno naše iskustvo u zagovaranju? Sa kim da podelimo ono što smo naučili?

I ne brinite ako stvari ne ispadnu dobro! Vrlo malo strategija funkcioniše prema prvobitnom planu. Razmišljanje, preispitivanje i prilagođavanje vaših planova pomoći će da poboljšate svoju strategiju u narednim akcijama.

Zbog toga je važno da se faze zagovaranja kreću u cikličnoj formi: nakon faze evaluacije kreće nov krug pripreme za sledeće zagovaranje.

6. KORAK - I NA KRAJU:

Proslavite svoj uspeh!

Podelite svoja iskustva i znanja sa svojim drugovima i drugaricama, nastavnicima i nastavnicama, porodicom, lokalnom i širom zajednicom, medijima.

* Svaki korak vašeg puta ka cilju u rešavanju problema je jedinstven, značajan u menjanju svesti ljudi i vredan da se čuje!

JAVNO ZAGOVARANJE ZA SPREČAVANJE NASILJA NAD ŽENAMA I DEVOJKAMA - PRIMERI IZ SRBIJE

Sledeći primeri zagovaranja kao glavnu temu prikazuju suzbijanje nasilja nad ženama i/ili devojkama i devojčicama. Primeri su prikazani kroz ključna pitanja, koja i vi možete da koristite u kreiranju zagovaračke akcije mladih. Videćete koji su bili ciljevi ovih akcija, šta su bili glavni resursi koji su bili neophodni za sprovođenje akcije, kao i šta je postignuto akcijama.

„Nikada nemojte sumnjati da mala grupa odvažnih i posvećenih ljudi može promeniti svet. To je jedino što je ikada i menjalo svet.“

Margaret Mid

Naziv kampanje:

Da li znaš šta je femicid?

Ko izvodi zagovaranje?

Mreža Žene protiv nasilja, Srbija

Kada?

5. 5 – 25. 5. 2021. godine

Na koji način?

Uključivanje medija, informisanje i zagovaranje preko društvenih mreža

Koja je tema?

Obeležavanje Dana sećanja na žene žrtve nasilja

Koji je cilj?

Povećanje informisanosti javnosti o femicidu

Glavne aktivnosti:

- Kampanja na društvenim mrežama: Facebook, Instagram, Youtube
- Održan Okrugli sto u Medija centru pod nazivom: „Femicid u Srbiji”

Očekivana promena?

- Edukacija javnih uposlenika i svih drugih društvenih aktera i akterki, kao i nastavak saradnje sa novinarkama i novinarima. Skretanje pažnje na važnost preventivnog rada.

Da li je akcija bila uspešna? Šta ste postigli?

- Akcija je bila uspešna. Šira javnost je obavestena o Danu borbe protiv femicida – 18. maju. Ukazali smo na važnost tačnog evidentiranja žrtava femicida.

Šta vam je bilo potrebno za zagovaranje?

Angažovanje članica mreže, stručnih saradnica, finansijska sredstva, prostor, oprema.

Čiju podršku ste koristili?

Organizacije članica mreže, angažovanje poznatih osoba, glumaca/glumica, učesnika/ca na tribinama, medija, radio stanica.

Više o ovoj akciji:

<https://www.youtube.com/watch?v=wNShBBjxqkx>

<https://youtu.be/Qs3HMBU984>

<https://youtu.be/V04asQSw-04>

<https://www.facebook.com/MrezaZeneProtivNasilja>

<https://www.zeneprotivnasilja.net/o-nama/mreza-zpn>

Naziv kampanje:
Podrži Super devojčice

Ko izvodi zagovaranje?

Alternativni centar za devojke, Kruševac

Kada?

1 – 30. 9. 2021. godine

Na koji način?

Povećavanjem vidljivosti kampanje putem svih kanala komunikacije, posebno online platforme Donacije.rs, prikupljanjem sredstava

Koja je tema?

Podrška devojčicama

Koji je cilj?

Podizanje svesti o pravima devojčica i njihovom ranjivom položaju, povećanje vidljivosti Međunarodnog dana devojčica i prikupljanje donacija za pet devojčica

Glavne aktivnosti:

Objavljivanje crowdfunding kampanje na Donacije.rs, održavanje vidljivosti, organizovanje donatorske večere

Očekivana promena:

Razvijanje talenata kod pet devojčica kroz obezbeđivanje novčane stipendije. Prikupljanje sredstava za stipendiranje.

Šta vam je bilo potrebno za zagovaranje?

Novčana sredstva za organizovanje donatorske večeri i za štampanje materijala koji su se prodavali. Podrška velikog broja aktera.

Čiju podršku ste koristili?

Partnerska udruženja, prvenstveno feministička, tim za podršku u kampanji, donirana tehnička oprema i prostor, dizajnerka, veliki broj volonterki/volontera: umetnica koje su donirale svoje radove, učesnice programa, voditeljke. Pomogli su svi građani/građanke uplatama i širenjem informacija. Privatni sektor, osnovna škola, mediji.

Da li je akcija bila uspešna? Šta ste postigli?

Prvobitan cilj je premašen za 338%, prikupljeno je sredstava za 16 stipendija. Podignuta je svest i povećana vidljivost položaja devojčica, i rada Alternativnog centra za devojke.

Više o ovoj akciji:

Link kampanje Podrži Super devojčice!
<https://www.donacije.rs/projekat/podrzy-super-devojciice/>

Link Konkursa za stipendiranje Super devojčica
<https://www.facebook.com/aczd.ks/posts/pfbid02gdXc12DU2ZvJySvxtiyzAwni5UyKLYG1vvMRycx5MC-LemTGn9TjgoJcrqM1MMfs1l>

Naziv kampanje:
Pravda za Mariju

Ko izvodi zagovaranje?

Udruženje žena Peščanik, Kruševac

Kada?

Od avgusta 2019. godine do jula 2020. godine

Na koji način?

Organizovanjem javnih skupova, prisustvom podrške, pritiskom na rad suda.

Koja je tema?

Podrška devojkaama i ženama sa iskustvom seksualnog nasilja.

Koji je cilj?

- Dosledna primena zakona u slučajevima seksualnog nasilja. Organizovanje javnih akcija protiv seksualnog nasilja.

Akcija zagovaranja odnosi se na slučaj suđenja bivšem predsedniku opštine Brusa, Milutinu Jeličiću,

po krivičnoj prijavi službenice u lokalnoj samoupravi Brusa, Marije Lukić, 2018. godine, za polno uznemiravanje i nedozvoljene polne radnje uz zloupotrebu službenog položaja.

Glavne aktivnosti:

- Organizovanje i učešće u skupovima podrške Mariji Lukić tokom svakog ročišta, odnosno pretresa. Prisustvo ročištima/pretresima u Osnovnom sudu u Kruševcu.
- Iniciranje skupova podrške Mariji Lukić i u drugim gradovima.
- Informisanje javnosti o problemu seksualnog nasilja prema ženama, održavanju skupova podrške, kreiranje proglasa za podršku Mariji Lukić.

Očekivana promena?

- Da sud sudi po zakonu, nepristrasno i fer. Da se izbegnu sve vrste političkog i interesnog pritiska na sud, bez obzira sa koje pozicije moći dolazili.
- Dobijanje medijske pažnje za samo suđenje i za akcije podrške.
- Javno učešće građanki i građana u osudi seksualnog

nasilja stajanjem ispred suda i na skupovima.

Šta vam je bilo potrebno za zagovaranje?

- Angažovanje svih članica udruženja Peščanik, kao i drugih aktivistkinja i aktivista.
- Akcija je skoro u potpunosti bila volonterska, minimalna sredstva za prevoz i materijal obezbeđen je od strane samih volonterki/a i aktivistkinja/aktivista.

Čiju podršku ste koristili?

Učešće aktivistkinja i aktivista ženskih organizacija i organizacija koje se bave zaštitom ljudskih prava. Mediji.

Da li je akcija bila uspešna? Šta ste postigli?

- Akcijom podrške Mariji Lukić je povećano interesovanje javnosti za problem seksualnog nasilja.
- Sud je doneo osuđujuću presudu protiv optuženog. Mediji su pratili sve akcije i čitav događaj. Ključni faktor bila je upornost i konstantnost u pružanju podrške Mariji Lukić i zahtevima u odnosu na rad sudstva.

Ono što nije planirano, a dogodilo se, jeste osnaženost drugih žena sa istim ili sličnim iskustvom da javno progovore. Kasnije su sledile tužbe glumica Milene Radulović i Ive Ilinčić protiv Miroslava Aleksića, učitelja glume, za seksualno nasilje. Danijela Štajnfeld za isto krivično delo optužila je glumca Branislava Lečića. Javnosti je skrenuta pažnja i na mogući zločin obljube nad maloletnicama i trgovine ljudima u Jagodini pod pokroviteljstvom političara Dragana Markovića Palme. Akcija podrške Mariji Lukić i zagovaranja za doslednu primenu zakona je doprinela i vidljivosti i informisanosti o svetskom pokretu Me too, protiv seksualnog zlostavljanja i uznemiravanja.

Više o ovoj akciji:

<https://krusevacgrad.rs/odloženo-sudjenje-jutki-odbrana-zatrazila-cetiri-izuzeca/>
<https://jugpress.com/mreza-zene-protiv-nasilja-poziva-na-solidarnost-sa-marijom-lukic/>
<https://rs.n1info.com/vesti/a571317-jeliciceva-odbrana-trazila-izuzece-sudija-nastavak-sudjenja-6-marta/>
<https://www.kurir.rs/vesti/drustvo/3415357/nas->

[tavak-sudjenja-jutki-podrska-marije-lukic-stigla-ispred-osnovnog-suda-u-krusevcu](https://www.izazov.com/vesti-dana/sudjenje-jelicicu-nije-održano-njegovi-advokati-zatrazili-cetiri-izuzeca/)

<https://www.izazov.com/vesti-dana/sudjenje-jelicicu-nije-održano-njegovi-advokati-zatrazili-cetiri-izuzeca/>

<https://krusevacpress.com/nastavak-sudjenja-jutki-podrska-mreze-zena-protiv-nasilja-mariji-lukic/>

<https://www.novosti.rs/vesti/naslovna/hronika/aktuelno.291.html:848688-Odloženo-sudjenje-Jutki-Predstavnici-NVO-stigli-u-Krusevac-neki-podržali-Lukicevu-neki-Jelicica>

<https://www.danas.rs/vesti/drustvo/skup-podrske-mariji-lukic/>

<https://www.novosti.rs/vesti/srbija.73.html:851307-Umesto-na-sudjenju-Jutka-u-kaficu-Sudija-naložio-privodjenje-Jelicica-i-odložio-pretres-za-11-mart-VIDEO>

<https://www.radioluna.info/zenski-centar-uzice-održao-skup-podrske-mariji-lukic/>

<https://www.novimagazin.rs/vesti/212391-nislijke-organizovale-skup-podrske-mariji-lukic>

<https://novimagazin.rs/vesti/212345-mreza-zene-protiv-nasilja-pozvala-na-skup-podrske-mariji-lukic-u-trigrada-u-srbiji>

GRMITE, SESTRE!

Naziv kampanje:

Verujem ti

Ko izvodi zagovaranje?

Organizacija Verujem ti

Kada?

Novembar 2020. godine

Na koji način?

Preko društvenih mreža

Koja je tema?

Peticija protiv presude koja poništava svedočanstva studentkinja o seksualnom nasilju i uznemiravanju

Koji je cilj?

Širenje informacija kojima se doprinosi promeni društvene svesti o seksualnom nasilju.

Glavne aktivnosti: pisanje peticije, deljenje peticije i umrežavanje.

Očekivana promena?

Skretanje pažnje javnosti na problem seksualnog nasilja.

Šta vam je bilo potrebno za zagovaranje?

Vreme, strpljenje, energija i volja aktivistkinja. Za inicijalnu akciju nisu bila potrebna novčana sredstva.

Čiju podršku ste koristili?

Šira mreža podrške od strane feminističke zajednice, novinarki i studentkinja. Podrška javnosti.

Da li je akcija bila uspešna? Šta ste postigli?

Poruka koja se prenosila peticijom je došla do velikog broja ljudi, zahvaljujući širokoj mreži podrške i pojedinim, podržavajućim medijima.

Nakon pokretanja ove akcije, javljale su se žene koje su preživele seksualno nasilje. Solidarno povezivanje žena i međusobna podrška u procesu zaceljenja traume od seksualnog nasilja je veoma značajna.

Više o ovoj akciji:

https://www.facebook.com/permalink.php?story_fbid=104867948131892&id=104208968197790

<https://www.verujemti.org>

Kao članice Mreže žena protiv nasilja kroz svoj rad poručujemo:

**Za nasilje
nema
opravdanja,
zaustavimo
ga zajedno!**

Naziv kampanje:
SOS telefon u Užicu

Ko izvodi zagovaranje?
Ženski centar Užice

Kada?
2012–2013. godina

Na koji način?
Lobiranje

Koja je tema?
Uspostavljanje SOS telefona u Užicu

Koji je cilj?
- Uspostavljanje SOS telefona u Užicu i regionalizacija usluge SOS telefona na području Zlatiborskog okruga

Glavne aktivnosti:
Priprema argumentacije, obraćanje putem pisanih molbi i zahteva, razgovori kroz sastanke sa relevantnim akterima i plasiranje medijskih sadržaja vezanih za ovu temu.

Očekivana promena?

Uspostavljena je usluga SOS telefona. Nije bilo u prvobitnom planu da Ženski centar Užice bude nosilac usluga, što se kasnije desilo.

Šta vam je bilo potrebno za zagovaranje?

Akcija se odvijala u sklopu postojećih aktivnosti kampanje „Potpisujem”.

Čiju podršku ste koristili?

Savet za rodnu ravnopravnost Grada Užice, Ženska odbornička mreža, mediji.

Da li je akcija bila uspešna? Šta ste postigli?

SOS telefon je uspostavljen. Kjučno za uspeh ove akcije je bio pravi trenutak, kada se veći broj žena iz različitih struktura okupio oko ove ideje. Ženska parlamentarna mreža je imala svoj dublji uticaj kao vetar u leđa Ženskoj odborničkoj mreži i ženama koje su se angažovale u telima za rodnu ravnopravnost.

Više o ovoj akciji:

<https://zenskicentaružice.com/sos-telefon/>

SAVETI, ISKUSTVA I KORISNE INFORMACIJE ZA MLADE U KREIRANJU ZAGOVARAČKIH AKCIJA:

*Iza svake promene društvene situacije, društvenog modela i obrasca ponašanja stoji ideja i verovanje da se stvari mogu pomerati i menjati.

*Za početak nemojte biti preambiciozni, jednom akcijom ne možete promeniti svet i rešiti sve probleme. Zagovaračkim akcijama i malim koracima menjate društvenu svest. Zato su potrebni strpljenje, borbenost i uverenje da je ciljeve vaše akcije moguće realizovati.

*Pred sobom imajte dugoročni cilj kome težite, ali i konkretan cilj koji želite da postignete trenutnom akcijom.

*Pripremite dobro činjenice, brojeke i podatke koji su vaša egzaktna snaga u argumentaciji.

* Kreirajte poruku kampanje koja je jednostavna, precizna, jasna i pozitivna.

*Planirajte sve korake detaljno: ko, šta, kako, kada, na koji način radi. Uložite u pripremu akcije što više vremena: to će vam se višestruko isplatiti!

*Razmišljate o vizuelnom identitetu kampanje. Ponekad slika zaista govori više od reči.

*Šta da radimo ako se zaglavimo? Nemojte se truditi da sve uradite samostalno. Pokušajte da tražite podršku. Zapamtite da niste sami. Setite se da postoji niz resursa koje možete da koristite u svojoj kampanji.

*Tražite saveznike i saveznice u ostvarivanju željene promene. Možda slične grupe ili organizacije rade na istim problemima. Kreirajte mreže podrške kako bi

akcija imala kolektivni karakter.

*Nemojte potcenjivati sebe. Mnogi mladi pretpostavljaju da nemaju dovoljno kvalifikacija i znanja da bi zastupali neku ideju. Zapamtite da su vaša energija, ideje i iskustvo važni i dovoljni da se borite za svoja prava.

*Koristite socijalne medije, tu leži kapacitet za podršku mladih ljudi. Takođe, mnogi donosioci odluka i moćnici koriste društvene mreže, iskoristite to.

*Ponekad je dovoljno pojaviti se, biti prisutan, slušati i učiti. Budite sigurni u sebe i vaše ciljeve.

*Ako se bavite temom rodno zasnovanog nasilja, ili bilo kojom temom koja podrazumeva neravnopravnost polova, morate biti spremni na otpore i rizike. Patrijarhat je kroz hiljade godina stvorio moćne mehanizme za poricanje i prikrivanje nasilja nad ženama, devojkama, devojčicama i decom. Mladi muškarci su pod velikim pritiskom patrijarhata i oni kroz nasilje nad ženama dolaze do inicijacije i prihvatanje od odraslih muškaraca. Treba osveščivati taj aspekt njihovog položaja u društvu i motivisati ih da postanu saveznici žena, a posredno da rade i na izgrađivanju sopstvenih mehanizama da se suprotstave nepravdi koju i sami trpe od odraslih muškaraca u zajednici. Devojke treba ohrabrivati da imaju svoje sigurne grupe podrške i da se „naoružaju” znanjem o temi nasilja nad ženama.

**Ako se pitaš zašto neko nešto ne preduzme
da se stvari promene,
razmisli da li si taj NEKO baš ti!**

JAVNE AKCIJE MLADIH U OKVIRU FENOMENINOG PROJEKTA MOĆ PROMENE - MOĆ PREVENCIJE

Predstavljamo vam realizovane ideje mladih koje su nastale tokom Letnjeg kampa „Moć promene-moć prevencije” koji se održao u avgustu 2021. godine za 40 devojaka i mladića iz 10 gradova Srbije u organizaciji Fenomene i partnerskih udruženja. Tom prilikom su, pored ostalih tema vezanih za rodno zasnovano nasilje, mladi obučeni za kreiranje malih zagovaračkih akcija.

Ko izvodi zagovaranje?

Ženska alternativa, Sombor

Na koji način?

Informisanje i edukacija

Naziv kampanje:

Pitamo, saznajemo, menjamo svet

Koji je cilj?

Promocija rodne ravnopravnosti među mladima

Glavne aktivnosti:

- Istraživanje o rodnim stereotipima;
- Predstavljanje rezultata đacima u dve škole sa diskusijom, kao i upoznavanje prisutnih sa osnovama rodne ravnopravnosti;
- Deljenje obeleživača za knjige.

Koja je ciljna grupa?

Učenici Ekonomske škole i Gimnazije iz Sombora

Očekivana promena?

Informisanje mladih. Diskusija na temu pola, roda, diskriminacije, neravnopravnosti polova. Promocija rada organizacije Ženska alternativa.

Da li je akcija bila uspešna? Šta ste postigli?

Bila je uspešna, probuđena je zainteresovanost kod mladih za ove teme.

Više o ovoj akciji:

<https://www.fenomena.org/vesti/mladi-ele-da-ue-o-rodnoj-ravnopravnosti>

Ko izvodi zagovaranje?

Udruženje Romkinja Nada, Aleksinac

Na koji način?

Uličnom akcijom i edukacijom

Naziv kampanje:

Menjamo svest, menjamo svet

Koja je tema?

Porodično nasilje, prevencija maloletničkih brakova, ljudska i dečija prava

Koji je cilj?

Informisanje i menjanje svesti

Glavne aktivnosti:

- Dve ulične akcije na kojima se delio propagandni materijal, lifleti i bedževi. Aktivisti i aktivistkinje su razgovarali sa sugrađankama i sugrađanima Aleksinca o podršci u slučaju nasilja;
- Radionica u školi na temu ljudskih i dečjih prava.

Koja je ciljna grupa?

Mladi, građani i građanke

Očekivana promena?

Sticanje iskustva u zagovaranju mladih. Informisanje građana i građanki o načinima podrške u slučaju nasilja. Edukacija đaka o dečjim i ljudskim pravima.

Da li je akcija bila uspešna? Šta ste postigli?

Bila je uspešna, mladi koji su organizovali i realizovali akciju su zadovoljni: materijal je podeljen uz komunikaciju sa građanima i građankama. Preneli su važnost teme ljudskih i dečjih prava svojim vršnjacima.

Više o ovoj akciji:

<https://www.fenomena.org/vesti/sugraanka-je-prilatanu-i-priala-nam-o-nasilju-koje-je-doivela-od-supruga>
<https://www.fenomena.org/vesti/menjam-svest-menjam-svet>

Ko izvodi zagovaranje?
Imam ideju, Kraljevo

Na koji način?
Edukacijom i zagovaranjem preko društvenih mreža

Naziv kampanje:
Šta znate o rodno zasnovanom nasilju?

Koja je tema?
Rodno zasnovano nasilje, seksualno i porodično nasilje, pristanak, štetne partnerske veze

Koji je cilj?
Informisanje mladih o rodno zasnovanom nasilju

Koja je ciljna grupa?
Mladi su se obraćali drugim mladima

Glavne aktivnosti:
-Kroz instagram kampanju: koristeći postojeće organizacijske IG profile, ali i kreiranjem novog profila „Svet mladih“, za potrebe ove kampanje;
-Četiri vršnjačke radionice sa mladima iz Poljoprivredno-hemijske škole iz Kraljeva, kroz rad sa Učeničkim

parlamentom i tri odeljenja;
-Deljenje flajera Step up kampanje ispred škole.

Očekivana promena?
U nekoliko navrata je menjana prvobitna ideja i plan. Kasnije je cilj preorijentisan na realno i dostižno, a to je informisanje i edukacija mladih o razlikama roda i pola, neravnopravnosti među polovima, oblicima seksualnog nasilja, prepoznavanju znakova štetne i nasilne veze.

Čiju podršku ste koristili?
Saradnja sa školom

Da li je akcija bila uspešna? Šta ste postigli?
Realizacija poslednjeg plana: instagram kampanje i vršnjačke radionice realizovane su u potpunosti. Postojao je velik broj pregleda objava, a na samim radionicama zainteresovanost mladih za temu je bila velika.

Više o ovoj akciji:
<https://www.fenomena.org/vesti/razbijanje-patrijarhalnog-modela-vaspitanja-jednak-je-zadatak-i-za-mu-karce>
<https://www.fenomena.org/vesti/ustani-protiv-nasilja>

Ko izvodi zagovaranje?
Udruženje građana Zlatiborski krug, Čajetina

Na koji način?
 Edukacijom

Naziv kampanje:
 Saučesnik u nasilju je i onaj koji prećuti

Koja je tema?
 Rodno zasnovano nasilje

Koji je cilj?
 Prevencija rodno zasnovanog nasilja

Koja je ciljna grupa?
 Učenici i učenice osnovne i srednje škole u Čajetini

Glavne aktivnosti:
 -Dve radionice/predavanja u osnovnoj i srednjoj školi;
 -Saradnja sa medijima.

Očekivana promena?
 Veća osvešćenost o rodno zasnovanom nasilju i prevenciji nasilja

Da li je akcija bila uspešna? Šta ste postigli?
 Akcija je bila uspešna. Kroz razmenu iskustava učesnika i učesnica i interakciju svih prisutnih postignut je cilj i zainteresovanost mladih za akciju.

Više o ovoj akciji:
<https://www.fenomena.org/vesti/saucesnik-u-nasilju-je-i-onaj-koji-preuti>

Ko izvodi zagovaranje?
Impuls, Tutin

Naziv kampanje:
 Stop nasilju nad ženama i devojčicama!

Koja je tema?
 Nasilje nad ženama i devojčicama

Koji je cilj?
 Informisanje građana i građanki o porodičnom nasilju i načinima prijavljivanja, kao i aktivnostima UG Impulsa. Edukacija učenika i učenica o dečijim i ljudskim pravima.

Koja je ciljna grupa?
 U školi učenici i učenice, na uličnoj akciji građani, posebno građanke. Glavne aktivnosti:
 -Ulična akcija sa podelom promotivnog materijala;
 -Radionica "Međunarodni dan ljudskih prava" u osnovnoj školi.

Očekivana promena?
 Informisanje građana i građanki, komunikacija sa njima, podrška. U školi edukacija učenika i učenica.

Čiju podršku ste koristili?
 Stariji volonteri i volonterke. Saradnja sa osnovnom školom.

Da li je akcija bila uspešna? Šta ste postigli?
 Bila je uspešna. Ključna je bila razmena iskustva učesnika i učesnica, interakcija, kao i spremnost na otvorenost u komunikaciji.

Više o ovoj akciji:
<https://www.fenomena.org/vesti/zato-se-o-kanjavanju-nasilnika-ne-govori-u-koli>

Ko izvodi zagovaranje?

Dečiji centar Zaječar

Na koji način?

Edukacija

Naziv kampanje:

1. Podizanje svesti mladih o rodnoj ravnopravnosti i nasilju nad ženama
2. Edukacija mladih o reproduktivnom zdravlju i prevenciji seksualnog nasilja.

Akcija se realizovala u dva grada: Zaječaru i Boru.

Koja je tema?

Rodna ravnopravnost, reproduktivno zdravlje, prevencija seksualnog nasilja

Koji je cilj?

Podizanje svesti mladih o rodnoj ravnopravnosti i nasilju nad ženama, kao i edukacija mladih o reproduktivnom zdravlju i prevenciji seksualnog nasilja.

Koja je ciljna grupa?

Učenici/ce Gimnazija u Zaječaru i Boru, kao direktna publika, kao i više desetina mladih koji su dobili liflete, lokalna zajednica koja je na indirektnan način putem medija dobila priliku da se informiše o ovoj temi.

Glavne aktivnosti:

- Deljenje promo materijala o sprečavanju seksualnog nasilja;
- Radionice sa učenicima/cama Gimnazija u Zaječaru i Boru.

Očekivana promena?

Promena u stavovima, otvorenost za komunikaciju, ravnopravno učešće u diskusiji, veći nivo svesti, kao i spremnost da se ruše predrasude o rodnim ulogama.

Čiju podršku ste koristili?

Saradnja sa direktorima škola

Da li je akcija bila uspešna? Šta ste postigli?

Akcija je bila uspešna u onoj meri u kojoj su mladi podstaknuti da promišljaju o važnim temama: neravnopravnosti polova, nasilju u vezama i sl. Pokrenute su nove teme za budući rad mladih u okviru organizacije.

Više o ovoj akciji:

<https://www.fenomena.org/vesti/abortus-je-elementarno-ensko-pravo>

<https://www.fenomena.org/vesti/vano-je-da-priamo-o-rodnoj-ravnopravnosti>

Ko izvodi zagovaranje?

Viktimološko društvo Srbije, Beograd

Na koji način?

Instagram kampanjom

Naziv kampanje:

Podizanje svesti o problemu nasilja nad ženama i devojčicama

Koja je tema:

Nasilje nad devojčicama, devojčkama, ženama

Koji je cilj?

Podizanje svesti o problemu nasilja nad ženama i devojčicama

Koja je ciljna grupa?

Postove na Instagramu su mogli da vide pratioci društvenih mreža Viktimološkog društva Srbije, kao i pojedinci koji su delili objave na Facebooku

Glavne aktivnosti:

-Kreiranje i deljenje postova na društvenim mrežama (Facebook i Instagram) tokom trajanja kampanje 16 dana aktivizma.

Očekivana promena?

Iskustvo mladih u kreiranju sadržaja. Informisanje javnosti.

Da li je akcija bila uspešna? Šta ste postigli?

Postavljanje postova na društvenim mrežama je bilo uspešno, sa velikim brojem pregleda i šerovanja. Poruka koja je kreirana je stigla do šire publike, stručnjaka/kinja koji se bave ovom temom, do žrtava i potencijalnih žrtava koje prate naše društvene mreže.

Više o ovoj akciji:

<https://www.facebook.com/viktimolosko.srbije>

<https://www.instagram.com/viktimoloskodrustvosrbije/>

POTREBNI RESURSI:

Jedan broj akcija prikazanih u drugom i trećem poglavlju ovog priručnika podrazumevao je veliko angažovanje aktivista/aktivistkinja, volontera/volonterki, tako da nisu bila potrebna projektna ili donatorska sredstva. Ipak, to ne znači da i za najjednostavniju akciju nisu potrebni resursi.

Vodite računa da većina akcija podrazumeva:

- vreme
- najmanje 5-10 ljudi
- novac za prevoz, telefon, internet, za osnovnu štampu i sl.
- kontakt sa medijima
- podršku iskusnije starije osobe, nastavnice/nastavnika, saradnice/saradnika ili organizacije
- volonteri i volonterke ne bi trebalo da imaju nikakve dodatne troškove kao što su troškovi puta, hrane, osveženja...

LITERATURA I IZVORI:

- Istraživanje stavova mladih o rodno zasnovanom nasilju (Kvantitativno i kvalitativno istraživanje sa preporukama), Krovna organizacija mladih Srbije, Beograd, 2021.
- Malala-teachers creating change, Master class
- Igor Jojkić, Vodič za javno zagovaranje, Beogradski fond za političku izuzetnost, Beograd, 2021.
- UNICEF, Youth Advocacy Guide, 2019.
Dostupno preko: <https://www.voicesofyouth.org/media/10211/download>
- Girls Advocacy Alliance, Youth advocacy toolkit - Girls' and Young Women's Rights, 2014.
Dostupno preko: <https://www.defenceforchildren.nl/media/2530/gaa-toolkit.pdf>
- IPPF, Young people as advocates, 2011.
Dostupno preko: https://www.ippf.org/sites/default/files/web_young_people_as_advocates.pdf
- Marija Petrović, Kratak vodič kroz prava deteta/učenika u obrazovnom sistemu (osnovna i srednja škola), Učički centar za prava deteta, Užice, 2013.
- Jelena Žunić Cicvarić i drugi autori, Priručnik za rad Učeničkog parlamenata, Društvo za razvoj dece i mladih – Otvoreni klub, Niš, 2019.
- Committee on the Rights of the Child; Concluding Observations of the Committee on the Rights of the Child, Republic of Serbia, 2008.
- Priručnik za prevenciju rodno zasnovanog nasilja, Ministarstvo prosvete, nauke i tehnološkog razvoja Republike Srbije, UNICEF Beograd, Beograd, 2015.
- Istraživanje rodno zasnovanog nasilja u školama, Centar za studije roda i politike, Fakultet političkih nauka, Univerziteta u Beogradu, Beograd, 2015.

MOĆ PROMENE! MOĆ PREVENCIJE!

Projekat "Moć promene i moć prevencije rodno zasnovanog nasilja u Srbiji" sprovodi Udruženje Fenomena sa partnerima u vidu kampanje za promenu stavova i ponašanja u cilju prevencije nasilja nad ženama i devojkama. Projekat od 2019. do 2022. godine podržava UN Trust Fund to End Violence against Women.

Publikacija je proizvedena sredstvima fonda Ujedinjenih nacija - UN Trust Fund to End Violence against Women - međutim, sadržaj publikacije ne predstavlja nužno i stavove Ujedinjenih nacija.